

Załącznik
do uchwały NR XLVIII/356/22
Rady Miejskiej w Szydłowcu
Z dnia 29 grudnia 2022 r.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 w Gminie Szydłowiec

Szydłowiec 2022

I. Wprowadzenie

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna jest naturalnym środowiskiem wychowawczym zapewniającym prawidłowy rozwój wszystkich ich członków, zwłaszcza dzieci. To w rodzinie dziecko jest poddawane procesowi socjalizacji, podczas którego przekazywane są i wpajane normy, wartości i wzorce osobowe. Rodzina, jako pierwsze najważniejsze środowisko w życiu dziecka w sposób świadomy i nieświadomy kształtuje osobowość dziecka oraz przygotowuje je do pełnienia określonych ról społecznych. Prawidłowo funkcjonująca rodzina zapewnia bezpieczeństwo emocjonalne swoim członkom i przystosowuje dzieci do życia w społeczeństwie.

Ludzi żyjących w obecnym czasie charakteryzuje konsumpcyjny styl życia, pogoń za pieniądzem, ciągły brak czasu, negacja i skłonność do przemocy. Wszystkie te zjawiska przenoszone na grunt rodziny, mogą stanowić ogromne zagrożenie dla procesu wychowania dzieci i młodzieży. Dezorganizacja rodziny to stan, w którym członkowie rodziny nie wykonują swoich wzajemnych obowiązków. W rodzinie zdeorganizowanej gospodarstwo domowe ulega rozpadowi, postawy rodziców stają się antagonistyczne, zanikają jej funkcje socjalizacyjne, a przede wszystkim wychowawcze. Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny, błędne lub złe wypełnianie ról społecznych, powoduje jej destrukcję. Następuje przekazanie złych wzorców, z którymi identyfikują i utożsamiają się dzieci. Rodzina z problemami opiekuńczo-wychowawczymi nie spełnia swoich podstawowych zadań, a problemy te mogą wynikać z niedojrzałości życiowej rodziców, która powoduje zaburzenia w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych, wyuczonej bezradności życiowej, niezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaburzonej struktury rodziny (rodzina niepełna), słabości charakteru i ulegania niekorzystnym wpływom otoczenia, uzależnienia od środków psychoaktywnych, przemocy domowej, chorób psychicznych i somatycznych. W sytuacjach kryzysowych, gdy rodzina nie radzi sobie z problemami, w szczególności gdy sytuacja taka powoduje zagrożenie zdrowia lub życia dzieci, niezbędna jest interwencja odpowiednich służb. Dlatego też obowiązkiem gminy jest dbanie o dobro swoich mieszkańców, a co za tym idzie wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Zgodnie z art. 176 pkt. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy m. in. opracowanie i realizacja trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Szydłowiec na lata 2023-2025, jest kontynuacją Programu realizowanego w latach 2013-2016 (*przyjętego uchwałą*

Nr 188/XXIX/13 Rady Miejskiej w Szydłowcu w dniu 27 czerwca 2013 roku), w latach 2017 – 2019 (przyjętego uchwałą Nr 177/XXVII/16 Rady Miejskiej w Szydłowcu w dnia 16 grudnia 2016 roku) oraz ostatniego realizowanego od 2020 roku (przyjętego uchwałą Nr XIV/97/19 Rady Miejskiej w Szydłowcu w dnia 27 listopada 2019 roku).

Niniejszy program powstał w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Organizacja skutecznego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, sprzyjającego prawidłowemu funkcjonowaniu najbardziej potrzebującym środowiskom na terenie Gminy Szydłowiec jest zadaniem niezmiernie ważnym i priorytetowym. Systemowe wsparcie umożliwia zapewnienie potrzebującym jednostkom bezpieczeństwa i stabilizacji, wskazuje jak profesjonalnie, stosownie do okoliczności reagować na potrzeby ludzkie. Koncentracja na rodzinie, jej roli, zasobach i deficytach, związana jest z jej fundamentalnym znaczeniem. Jest ona pierwszym i najważniejszym środowiskiem. To w niej każda osoba od najmłodszych lat obserwuje otaczający świat społeczny, uczy się go nazywać, klasyfikować, uznawać za przyjazny lub wrogi, przyswajając wspólne wartości lub je odrzucać. Świadomie i nieświadomie przejmuje jako własne przekazywane w rodzinie treści, zachowania, zwyczaje, tradycje, co w znacznym stopniu kształtuje późniejszą osobowość. Dlatego tak ważne jest, aby rodzina funkcjonowała prawidłowo, zapewniając odpowiednie warunki do rozwoju wszystkich swoich członków, a w szczególności dzieci.

Należy podkreślić, iż jednym z warunków efektywności Programu jest stała i ścisła współpraca m.in. ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami w tym oświatowymi, podmiotami leczniczymi, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Wspieranie rodziny to ogół działań osób, instytucji, organizacji i służb skierowanych do rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jak również zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania ich funkcji. Instytucje i służby są zobligowane do wspierania rodziny i podjęcia stosownych działań. Łączenie kompetencji różnych instytucji podnosi skuteczność udzielanej pomocy i umożliwia szybką reakcję na zaistniały problem.

Ponadto kluczową rolę odgrywa podnoszenie kompetencji zawodowych osób realizujących Program. Współpraca podmiotów i wzrost standardów pracy przyczyniają się do skutecznego wspierania rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, którego efektem powinna być poprawa ich funkcjonowania i społecznego postrzegania, jak również udoskonalenie metod i technik świadczonego wsparcia. Szczególne znaczenie w tej kwestii odgrywa praca z rodziną, prowadzona przez zatrudnionych w Miejskim

Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Szydłowcu asystentów rodziny, których zakres kompetencji określa ustawa o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej, jak i pracowników socjalnych. Dodać należy, że Ośrodek ustanawia asystenta rodziny nie tylko w przypadku postanowienia Sądu, ale też w przypadku wyrażenia zgody przez daną rodzinę, gdy z przeprowadzonego przez pracownika socjalnego wywiadu środowiskowego wynika, iż przyznanie rodzinie tej formy wsparcia jest zasadne. W przypadku zaistnienia wskazanych okoliczności asystent rodziny, we współpracy z pracownikiem socjalnym oraz przy aktywnym udziale rodziny, sporządza plan pracy i podejmuje kompleksowe działania. Praca z rodziną to podejmowanie działań w szczególności w formie: konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, (w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych) czy pomocy prawnej, zwłaszcza w zakresie prawa rodzinnego. Prowadzona praca z rodziną ma na celu zapobieganie umieszczeniu w pieczy zastępczej dzieci z rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zaś w przypadku zaistniałej już sytuacji – powrót dzieci do środowiska naturalnego.

Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań, a rodzina jako naturalne środowisko rozwoju dziecka, przeżywając trudności opiekuńczo-wychowawcze, wymaga wsparcia dla dobra nie tylko dzieci, ale też wszystkich jej członków. Rosnące zagrożenia wywierają potrzebę tworzenia Programu oraz wspierania rodziny. W związku z powyższym podstawowym założeniem Programu jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci, ponieważ rodzina to „podstawowe środowisko życia i wychowania dziecka”. Jednym z elementów tego systemu było wprowadzenie w 2017 roku zarządzeniem dyrektora procedury postępowania na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez asystenta rodziny i pracownika socjalnego. Procedura ta określa zasady działań podejmowanych na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, w tym:

- rodzin, których dzieci przebywają obecnie w pieczy zastępczej, natomiast istnieje szansa ich powrotu do rodziny biologicznej,
- rodzin zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej,
- rodzin u których występują okresowe trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych,

- kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych,
- rodzin dzieci, u których zdiagnozowano „ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu”,
- objętych wsparciem asystenta rodziny i pracownika socjalnego, w tym zasady nadzoru i kontroli pracy asystentów rodziny i pracowników socjalnych w zakresie wspierania rodziny w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Szydłowcu.

Wszelkie działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny są ważne ze względów społecznych, ekonomicznych i mają znaczenie dla wizerunku Gminy i rozwoju regionu.

Obszarem do podejmowania działań Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 będzie zatem profilaktyka, wsparcie i przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego i optymalnego funkcjonowania poprzez:

1. Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny.
2. Wspieranie rodzin o niskim statusie materialnym, szczególnie z problemami niepełnosprawności i bezrobocia:
  - 1) aktywizacja zawodowa rodzin z problemem bezrobocia,
  - 2) zapewnienie dzieciom i młodzieży z ubogich i zagrożonych dysfunkcjami rodzin posiłków w szkole,
  - 3) współorganizowanie i współfinansowanie wypoczynku dzieciom i młodzieży z ubogich rodzin,
  - 4) udzielanie dzieciom i młodzieży stypendiów, pomoc w zaopatrzeniu dzieci i młodzież w artykuły szkolne i podręczniki,
  - 5) współpraca wszystkich instytucji organizacji na terenie gminy Szydłowiec zajmujących się pomocą rodzinie,
  - 6) dostarczenie usług i świadczenie pomocy społecznej rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych i rodzinom z problemem niepełnosprawności.
3. Wspieranie rodzin zagrożonych patologią, rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu ich problemów życiowych oraz wzmocnienie i wyzwalamie zasobów tkwiących w rodzinach.
4. Wzmocnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodziny:
  - 1) promocja i realizacja programów profilaktycznych, terapeutycznych, psycho – edukacyjnych, skierowanych do rodziców i dzieci, zwłaszcza w zakresie

- konstruktywnego spędzania czasu wolnego, edukacji, doboru właściwych metod wychowania, radzenia sobie w kryzysie,
- 2) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększenie aktywności rodziny, poprzez działania realizowane w środowisku lokalnym,
  - 3) przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom wśród mieszkańców gminy,
  - 4) współpraca wszystkich podmiotów pracujących na rzecz rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny,
  - 5) aktywizacja seniorów do życia w środowisku rodzinnym i lokalnym.
5. Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
6. Zapewnienie dzieciom i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi różnych form pomocy:
- 1) rozwój i wzbogacenie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych,
  - 2) współpraca ze szkołami w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych,
  - 3) organizowanie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych,
  - 4) aktywizacja młodego pokolenia poprzez promowanie idei wolontariatu,
  - 5) wspieranie świetlic środowiskowych dla dzieci i młodzieży ze środowisk wymagających wsparcia,
  - 6) uświadomienie rodzicom i opiekunom potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży,
  - 7) wspieranie dzieci z rodzin nie posiadających możliwości finansowych w rozwijaniu uzdolnień.

Realizowane w ramach niniejszego Programu zadania koncentrować będą się na zasadach pomocniczości o charakterze profilaktycznym i aktywizującym m. in. na podtrzymywaniu i utrwalaniu samodzielności rodzin ze szczególnym uwzględnieniem pracy asystenta rodziny oraz zwiększenie roli działań profilaktycznych, osłonowych oraz aktywnych form pomocy zarówno dziecku, jak i jego rodzinie.

Rok 2020 nieoczekiwane przyniósł nowe troski, obowiązki i wyzwania. Ogłoszona pandemia COVID-19 wpłynęła znacząco na funkcjonowanie placówek, jak i organizację służb. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem, bez względu na występujące okoliczności. Kontakt z klientem pomimo narzuconych odgórnie ograniczeń podyktowanych bezpieczeństwem, wymagał zatem ogromnej determinacji ze strony wszystkich pracowników służb społecznych.

Zadania przyjęte do realizacji w ramach niniejszego Programu są spójne z kierunkami działań przyjętymi w szczególności w aktach prawnych i dokumentach strategicznych.

II. Regulacje prawne

Zadania dotyczące wspierania rodziny opisane są przede wszystkim w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. 2022 r. poz. 447 ze zm.). Zgodnie z art. 176 pkt 1 ww. ustawy do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
  - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
  - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
  - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
  - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
  - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie,
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Zgodnie z art. 179 ust. 2 cytowanej ustawy gminne programy wspierania rodziny uchwalane są przez radę gminy.

Działania dotyczące wsparcia rodziny regulowane są także w innych obowiązujących aktach prawnych, w tym:

- 1) Konwencji o Prawach dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.
- 2) Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.
- 3) Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
- 4) Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
- 5) Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
- 6) Ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- 7) Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.
- 8) Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.
- 9) Ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin: „Za życiem”.
- 10) Ustawie z dnia 11 lutego 2016 r o pomocy państwa w wychowaniu dzieci.
- 11) Ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.
- 12) Ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

Ponadto Gminny Program Wspierania Rodziny pozostaje w zgodności z:

- 1) Uchwałą Nr XLVI/315/18 Rady Miejskiej w Szydłowcu z dnia 14 czerwca 2018 r. w sprawie regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Szydłowiec, zmieniona uchwałą Nr X/72/19 Rady Miejskiej w Szydłowcu z dnia 17 lipca 2019 r.
- 2) Uchwałą Nr XXXV/260/21 Rady Miejskiej w Szydłowcu z dnia 22 listopada 2021 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2022.
- 3) Uchwałą Nr 23/VI/15 Rady Miejskiej w Szydłowcu z dnia 27 lutego 2015 r. w sprawie ustanowienia jednorazowej zapomogi finansowej z tytułu urodzenia się dziecka.
- 4) Uchwałą Nr XXV/183/20 Rady Miejskiej w Szydłowcu z dnia 27 listopada 2020 roku w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szydłowiec na lata 2021-2028.
- 5) Uchwałą Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023.

- 6) Uchwałą Nr III/19/18 Rady Miejskiej w Szydłowcu z dnia 12 grudnia 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu osłonowego w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023.
- 7) Uchwałą Nr III/20/18 Rady Miejskiej w Szydłowcu z dnia 12 grudnia 2018 r. w sprawie podwyższająca kryterium dochodowe uprawniające do korzystania z pomocy w zakresie dożywiania dla osób objętych wieloletnim rządowym programem „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 zmienioną uchwałą Nr VIII/57/19 Rady Miejskiej w Szydłowcu z dnia 5 czerwca 2019 r.
- 8) Uchwałą Nr III/21/18 Rady Miejskiej w Szydłowcu z dnia 12 grudnia 2018 r. w sprawie określenia zasad zwrotu wydatków w zakresie dożywiania w formie posiłku albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych dla osób objętych wieloletnim rządowym programem „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023,
- 9) Uchwałą Nr XXXVIII/276/22 Rady Miejskiej w Szydłowcu z dnia 28 stycznia 2022 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2026.

III. Adresaci

Głównymi adresatami Gminnego Programu Wspierania Rodziny są:

- rodziny zamieszkujące Gminę Szydłowiec, a w szczególności przeżywające trudności w sferze opiekuńczej i wychowawczej,
- biologiczne rodziny, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej,
- kobiety w ciąży i ich rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych,
- rodziny dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu,
- rodziny dotknięte problemem uzależnień oraz przemocy rodzinnej.

IV. Diagnoza

Diagnozę opracowano w oparciu o dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szydłowcu, w szczególności Ocenę zasobów pomocy społecznej, sprawozdania resortowe MPiPS-03 za lata 2019, 2020 i 2021, a także pozyskane informacje od instytucji zobligowanych do wspierania rodziny.

Gmina Szydłowiec położona jest w południowej części województwa mazowieckiego, nieopodal granicy z województwem świętokrzyskim, pomiędzy Radomiem a Skarżyskiem-Kamienną, zaś całą gminę składającą się z miasta i 22 sołectw zamieszkuje ponad 18 tys. osób. Gmina graniczy z gminami: Chlewiska, Jastrząb, Mirów, Orońsko, Bliżyn, Skarżysko Kamienna, Wieniawa, Wolanów. Dla potrzeb Programu opracowano informację zawierającą m.in.: liczbę mieszkańców, liczbę zarejestrowanych bezrobotnych, liczbę młodzieży i dzieci, liczbę dzieci z terenu Gminy Szydłowiec umieszczonych w pieczy zastępczej, liczbę rodzin korzystających z: pomocy społecznej, dodatku mieszkaniowego, świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego oraz stypendiów szkolnych. Informacja ta służy do analizy danych o rodzinach objętych wsparciem oraz określenia celów pracy z rodziną.

Tabela nr 1.

Wyszczególnienie	Lata		
	2019	2020	2021
Liczba mieszkańców gminy Szydłowiec	18 763	18 560	18 247
Liczba dzieci zamieszkujących w gminie Szydłowiec w wieku 0-18	3 438	3 373	3 285
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Szydłowiec	1 441	1 469	1 398
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w tym:	654	604	543
• liczba osób w rodzinach	1461	1296	1079
• liczba rodzin z dziećmi	224	193	153
Liczba dzieci w rodzinach objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi	9	7	8
Liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego	1 926	1887	1949
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych	738	548	428
Liczba rodzin korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka	131	89	90
Liczba rodzin korzystających ze świadczenia „Za życiem”	5	1	2
Liczba rodzin korzystających z funduszu alimentacyjnego	65	61	56
Liczba dzieci korzystających ze stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych	173	174	171
Liczba rodzin korzystających z dodatku mieszkaniowego	81	87	70
Liczba rodzin korzystających z ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny	163	46	44
Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny	412	166	151

Liczba rodzin korzystających ze świadczenia „Dobry Start”/liczba uczniów	1491/104	1452/2040	0
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny	26	21	21
Liczba dzieci w rodzinach objętych asystenturą	49	39	35
Liczba dzieci/młodzieży z terenu Gminy Szydłowiec przebywających w pieczy zastępczej	14	15	14
Liczba asystentów rodziny	2	2	2

źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Powiatowy Urząd Pracy w Szydłowcu.

Z przedstawionej informacji wynika, że z pomocy społecznej w 2021 roku skorzystało 1079 osób, co stanowiło, że 5,91% wszystkich mieszkańców gminy żyje w rodzinach korzystających

z pomocy społecznej, czyli znajdują się w sytuacji wyjątkowo trudnej nie tylko pod względem materialnym, ale także z uwagi na problemy związane z funkcjonowaniem w podstawowych rolach społecznych. W roku 2021, w stosunku do roku 2020 łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zmniejszyła się o 217 osób, natomiast liczba rodzin zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego o 61. Podobnie sytuacja wygląda porównując rok 2020 do roku 2019.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w ostatnich latach maleje. Zmniejszenie liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej spowodowane jest:

- zmianą dochodów klientów wpływającą na zmniejszenie wysokości świadczeń lub utratę praw do zasiłku z powodu przekroczenia kryterium dochodowego (np. wzrost najniższego wynagrodzenia, otrzymanie świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych, dodatku mieszkaniowego, itp.),
- usamodzielnieniem klientów – odejście z systemu pomocy społecznej (np. otrzymanie świadczeń emerytalno-rentowych, podjęcie zatrudnienia itp.),
- niskim kryterium dochodowym na osobę samotnie gospodarującą i osobę w rodzinie,
- świadczeniem z programu „Rodzina 500+”, mimo że nie jest doliczane do dochodu rodziny ograniczyło liczbę składanych wniosków o pomoc finansową.

Również analiza danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Szydłowcu pozwala stwierdzić, że zjawisko bezrobocia systematycznie spada. Pomimo tego spadku bezrobocie dalej pociąga za sobą wiele negatywnych skutków społecznych i psychologicznych dla osób nim dotkniętych. W rodzinie z problemem bezrobocia pojawiają się problemy finansowe, napięcie emocjonalne, frustracja, konflikty. Obniżeniu ulega poziom zaspokojenia potrzeb natury socjalno-bytowej, a w przypadku długotrwałego bezrobocia dotyczącego np. rodziców

może dochodzić do degradacji socjalnej i psychospołecznej całej grupy. W konsekwencji bezrobocia, w rodzinach nim doświadczonych, dochodzi do zaburzeń realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Trudno bowiem o stworzenie poczucia bezpieczeństwa materialnego, spokoju i planowania przyszłości. Obniżeniu ulega poziom zaspokojenia potrzeb dzieci, zarówno podstawowych, jak i rozwojowych w tym np.: edukacyjnych. Niezależnie od przyczyn bezrobocia troska o dobro dzieci wychowujących się w rodzinach z bezrobociem jest bardzo istotna i należy ją wpisać tak w politykę społeczną gminy, jak i w działalność instytucji oświatowych i kulturalnych.

Analizując inne dane zauważyć można, że najliczniej reprezentowaną grupą były środowiska korzystające ze świadczeń rodzinnych, świadczeń na podstawie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, czyli programu „Rodzina 500+” oraz świadczenia „Dobry Start” (świadczenie realizowane do 2020 roku przez MOPS, od 2021 roku realizowane jest przez ZUS).

Tabela nr 2. Główne powody korzystania przez rodziny ze świadczeń pomocy społecznej.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		
	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ubóstwo	415	390	336
bezrobocie	328	309	251
niepełnosprawność	283	279	251
długotrwała lub ciężka choroba	280	288	278
alkoholizm	49	47	41
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	73	70	56

źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowcu.

Najczęstszym powodem korzystania przez rodziny ze świadczeń pomocy społecznej są ubóstwo i bezrobocie, pomimo jego spadku (na koniec 2020 roku bezrobocie w powiecie szydłowieckim wynosiło 24,3 %, a na koniec 2021 roku - 22,3% - źródło: PUP w Szydłowcu).

Ubóstwo stanowi dla wielu rodzin główny powód korzystania z pomocy społecznej, pomimo posiadania świadczeń wychowawczych (500+), których jednak nie wlicza się do dochodu uwzględnianego do przyznania świadczeń z pomocy społecznej.

Na podstawie wyżej przedstawionych danych obserwuje się nadal utrzymującą się na wysokim poziomie liczbę rodzin ujawniających trudności opiekuńczo-wychowawcze. W opinii asystentów rodziny najczęściej niezadność rodziny w opiece i wychowaniu dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienia, przemoc, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych. Dysfunkcje te wyrażają się głównie niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z innymi ludźmi, niezadnością w prowadzeniu

gospodarstwa domowego, problemami opiekuńczo-wychowawczymi. W 2021 roku z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szydłowcu skorzystało 543 rodziny, z czego 56 to rodziny z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, co stanowi 10,31%. Tym samym należy odnotować spadek liczby rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi w stosunku do roku 2018 analizowanego w poprzednim GPWR.

Wśród problemów społecznych, z którymi borykają się współczesne rodziny wymienia się alkoholizm, narkomania oraz przemoc w rodzinie. Analiza danych zawartych w diagnozie problemów społecznych ujawnia, iż spożycie alkoholu na terenie gminy Szydłowiec ma tendencje malejąc, choć nadal stanowi poważny problem społeczny.

Kolejna diagnoza przedstawia strukturę rodzin korzystających z pomocy Ośrodka. Można przyjąć, że trudna sytuacja życiowa rodziny wiąże się bardzo często z samotnym rodzicielstwem, które generuje wiele problemów związanych z funkcjonowaniem rodziny. Narodziny kolejnego dziecka w rodzinie także mogą wpływać destabilizująco na jej sytuację, zwłaszcza materialną.

Tabela nr 3. Struktura rodzin z dziećmi objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szydłowcu.

Rodziny	Liczba rodzin		
	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
z dziećmi do 6 r. ż.	122	108	91
z dziećmi od 7 do 18 r. ż.	353	312	232
wielodzietne	49	42	36
niepełne	61	55	42

źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowcu

Tabela nr 4. Rodziny objęte pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szydłowcu z podziałem na liczbę dzieci w rodzinie.

Liczba dzieci w rodzinie	Liczba rodzin		
	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
1 dziecko	74	65	56
2 dzieci	101	86	61
3 dzieci	35	30	25
4 dzieci	7	8	9
5 dzieci	5	3	1
6 dzieci	1	0	1
7 dzieci i więcej	1	1	0

źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowcu

Sprawa dziecka w polityce społecznej traktowana jest w sposób szczególny. Działalność na rzecz dzieci skupia się przede wszystkim na ochronie ich praw i wyrównywaniu szans życiowych

poprzez ułatwienie dostępu między innymi do oświaty, wypoczynku oraz ochrony w obliczu różnych zagrożeń życiowych. Z danych w poniższych tabelach wynika, iż na terenie Gminy Szydłowiec funkcjonują 2 żłobki, dzieci mogą również uczęszczać do 7 przedszkoli (w tym 5 przedszkoli niepublicznych) i 13 oddziałów przedszkolnych (w tym 1 oddziału przedszkolnego niepublicznego). W Gminie Szydłowiec ponadto mamy 5 publicznych szkół podstawowych oraz 1 szkołę podstawową niepubliczną.

Tabela nr 5. Zasoby edukacyjne Gminy Szydłowiec w roku szkolnym 2021/2022.

Wyszczególnienie	Żłobki		Przedszkola		Szkoły podstawowe (bez oddziałów przedszkolnych)	
	publiczne	niepubliczne	publiczne	niepubliczne (w tym punkt przedszkolny)	publiczne	niepubliczne
Liczba placówek na terenie Gminy	2	0	2	5	5	1
Liczba dzieci	42	0	255	160	1404	32

źródło: Zespół Edukacji i Finansów Oświaty w Szydłowcu

Tabela nr 6. Struktura przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w Gminie Szydłowiec w roku szkolnym 2021/2022.

Wyszczególnieni	Oddziały przedszkolne	
	publiczne	niepubliczne
Liczba oddziałów przedszkolnych	12	1
Liczba dzieci	265	1

źródło: Zespół Edukacji i Finansów Oświaty w Szydłowcu

Istotnym elementem wspierania rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej jest prowadzenie przez placówki oświatowe świetlic, które zapewniają zajęcia opiekuńcze dla dzieci w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych, różnorodne zajęcia sportowe, pozalekcyjne.

Tabela nr 7. Działalność świetlic szkolnych z uwzględnieniem liczby uczniów szkół podstawowych w Gminie Szydłowiec korzystających z zajęć świetlicowych w roku szkolnym 2021/2022.

	Nazwa szkoły			
	Podstawowa nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Jana III Sobieskiego w Szydłowcu	Podstawowa nr 2 im. Jana Pawła II w Szydłowcu	Podstawowa im. Biskupa Jana Chrapka w Majdowie	Podstawowa im. gen. Stefana Roweckiego „Grota” w Wysokiej
Liczba uczniów w świetlicy szkolnej	158	224	31	50

źródło: Zespół Edukacji i Finansów Oświaty w Szydłowcu

Kwestią priorytetową w placówkach oświatowych jest zapewnienie dzieciom i młodzieży pełnowartościowych posiłków w szkolnych stołówkach.

Tabele nr 8 i 9 przedstawiają dane zadania realizowanego na koniec 2021 roku (*roku szkolnego 2021/2022*) przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowcu w postaci dożywiania dzieci w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” oraz udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Szydłowiec.

Tabela nr 8. Liczba dzieci objętych dożywianiem w przedszkolach w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” w roku szkolnym 2021/2022.

Nazwa przedszkola	Przedszkole Nr 1 ul. Wschodnia	Przedszkole Nr 2 ul. Staszica	Niepubliczne Przedszkole
Liczba dzieci	11	7	13

źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowcu

Tabela nr 9. Liczba uczniów szkół podstawowych w Gminie Szydłowiec objętych dożywianiem w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” w roku szkolnym 2021/2022.

Nazwa Szkoły	PSP Nr 1 w Szydłowcu	PSP Nr 2 w Szydłowcu	PSP w Majdowie	PSP w Sadku	PSP w Wysokiej
Liczba dzieci	58	47	24	5	23

źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowcu.

Tabela nr 10. Liczba uczniów objętych pomocą materialną o charakterze socjalnym.

Rodzaj świadczeń	Liczba uczniów		
	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Stypendium szkolne	169	166	160
Zasiłek szkolny	4	8	11

źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowcu.

Grupą wsparcia uwzględnioną w informacji są dzieci korzystające ze stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych, Pomoc materialna jest udzielana uczniom w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji, umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia. Miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie (*do dnia 31.12.2021 r.*) ucznia uprawniająca do ubiegania się o stypendium szkolne nie mogła być większa niż kwota, o której mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej tj. 528,00 zł. Wypłata stypendiów szkolnych dokonywana jest w czterech transzach: kwiecień, czerwiec, listopad, grudzień. Wysokość pomocy jest uzależniona od zakwalifikowania ucznia do jednej z trzech grup dochodowych:

- 1) dochód miesięczny (netto) na osobę w rodzinie ucznia nie przekracza 40% kryterium dochodowego - wysokość stypendium wynosi 194 zł miesięcznie,
- 2) dochód miesięczny (netto) na osobę w rodzinie ucznia wynosi powyżej 40% do 70% kryterium dochodowego – wysokość stypendium wynosi 148,50 zł miesięcznie,
- 3) dochód miesięczny (netto) na osobę w rodzinie ucznia wynosi powyżej 70% do 100% kryterium dochodowego – wysokość stypendium wynosi 105 zł miesięcznie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowcu prowadzi również pracę z rodzinami dysfunkcyjnymi, w których występuje przemoc oraz różnego typu uzależnienia. Rodziny dotknięte przemocą kierowane są do Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego obrazuje poniższa tabelka:

Tabela nr 11. Liczba założonych i kontynuowanych Niebieskich Kart.

Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
27	40	39

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny

Karty najczęściej zakładane były przez Powiatową Komendę Policji w Szydłowcu i Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej .

Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy w szczególności:

integrowanie i koordynowanie działań przedstawicieli różnych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Głównym narzędziem pracy zespołu jest „Niebieska Karta” sporządzana na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta". Procedura „Niebieskie Karty” może być wszczęta bez zgody osób zaangażowanych w sytuację przemocy, w tym bez zgody osoby pokrzywdzonej. Jej celem jest zatrzymanie przemocy w rodzinie i uruchomienie zmiany zachowań pod kątem zapewnienia bezpieczeństwa i przywrócenia godności osobom słabszym, narażonym na skrzywdzenie.

Zespół Interdyscyplinarny na rzecz pomocy konkretnej rodzinie ma możliwość tworzenia grup roboczych. W takiej sytuacji „Niebieska Karta” przekazywana jest grupie roboczej, która składa się z przedstawicieli służb i specjalistów współpracujących z rodziną. W jej skład zazwyczaj wchodzi pracownik socjalny, dzielnicowy, jeżeli w rodzinie są dzieci w wieku szkolnym - pedagog szkolny, jeśli dziecko jest w przedszkolu - wychowawca przedszkolny, a także psychologowie bądź terapeuci pracujący z osobami doświadczającymi przemocy lub stosującymi przemoc, jeśli zachodzi potrzeba – pracownik ochrony zdrowia, kurator

sądowy, asystent rodziny lub inny specjalista. Przedstawiciele grupy roboczej spotykają się zarówno z osobami doznającymi przemocy, jak i stosującymi przemoc i we współpracy z rodziną pracują nad zaplanowaniem i realizacją stosownej pomocy oraz jej monitoringiem. Liczba Niebieskich Kart „A” wszczynających procedurę w 2021 roku sporządzonych przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wyniosła 28, w tym:

- jednostki organizacyjne pomocy społecznej – 3,
- policja – 25,

Liczba procedur „Niebieskich Kart” kontynuowanych z poprzednich okresów – 11. Liczba Niebieskich Kart „A”, które zostały złożone w toku trwania tej samej procedury w 2021 roku – 11. Liczba Sporządzonych Niebieskich Kart „D” przez Zespół Interdyscyplinarny w 2021 roku – 8. Liczba Sporządzonych Niebieskich Kart „C” przez Zespół Interdyscyplinarny w 2021 roku – 8. W 2021 roku Zespół Interdyscyplinarny miał 9 spotkań. Liczba zakończonych przez Zespół Interdyscyplinarny Niebieskich Kart – 29. Zespół prowadził różnego rodzaju akcje profilaktyczne m.in. był współorganizatorem Szydłowieckich Dni Profilaktyki i Noworocznego Integracyjnego Spotkania dla Dzieci i Rodzin (*od 2020 roku z powodu pandemii działania te nie są kontynuowane*).

Ponieważ rodziny charakteryzuje wiele problemów, w ich rozwiązywaniu bierze udział również Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Szydłowcu. W ramach swojej działalności Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Szydłowcu udziela m. in. następujących form wsparcia:

- 1) diagnozę psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną dzieci i młodzieży w celu określenia indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży, wyjaśnienia mechanizmów ich funkcjonowania w odniesieniu do zgłaszanego problemu oraz wskazania sposobu rozwiązania tego problemu,
- 2) wczesne wspomaganie rozwoju dzieci,
- 3) badania przesiewowe na terenie szkół,
- 4) badania przesiewowe słuchu,
- 5) diagnozowanie zaburzeń integracji sensorycznej,
- 6) diagnozowanie przyczyn i trudności w nauce i niepowodzeń w szkole,
- 7) diagnozowanie i wspieranie dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionych,
- 8) specjalistyczne oddziaływania korekcyjne i terapeutyczne,

- 9) programy działań z zakresu problematyki dotyczącej promocji zdrowia fizycznego , psychicznego oraz przeciwdziałania uzależnieniom, agresji, nieprzystosowaniu społecznemu, zaburzeniom emocjonalnym,
- 10) podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży,
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom i młodzieży wymagających pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub pomocy w wyborze kierunku dalszego kształcenia, zawodu i planowania kariery zawodowej,
- 12) prowadzenie terapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin,
- 13) terapię pedagogiczną, psychologiczną, logopedyczną,
- 14) opiniowanie i orzecznictwo,
- 15) podejmowanie działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych,
- 16) poradnictwo wychowawcze,
- 17) udzielanie pomocy w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży, a także w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych,
- 18) prowadzenie warsztatów, prelekcji i wykładów,
- 19) prowadzenie grup wsparcia,
- 20) terapię rodzinną,
- 21) działalność informacyjno- szkoleniową.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Szydłowcu w ramach swojej działalności w 2021 roku ogółem udzieliła 1321 porad i konsultacji dla rodziców dzieci i młodzieży z Gminy Szydłowiec.

Instytucją działającą na polu przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom zachodzącym w rodzinach jest również Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii. Zagadnieniom związanym z pomocą osobom uzależnionym poświęcono przyjęty uchwałą XXXV/260/21 Rady Miejskiej w Szydłowcu z dnia 22 listopada 2021 r. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2022. Beneficjentami Programu są wszyscy mieszkańcy Gminy Szydłowiec, którzy spotykają się ze zjawiskiem nadużywania alkoholu i narkomanii oraz konsekwencjami tych zjawisk. Do zadań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii należy:

- 1) Inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii.
- 2) Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego:
  - a) przyjęcie zgłoszenia o przypadku wystąpienia nadużywania alkoholu z jednoczesnym wystąpieniem przesłanek z art. 24 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
  - b) wezwanie na rozmowę osoby, co do której wpłynęło zgłoszenie i zmotywowanie do leczenia odwykowego,
  - c) złożenie wniosku o wszczęcie postępowania do Sądu Rejonowego w Szydłowcu.
- 3) Opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych pod względem zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami Rady Miejskiej w Szydłowcu.
- 4) Kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych.
- 5) Inicjowanie postępowań opiekuńczych w sprawach dzieci z rodzin alkoholowych.
- 6) Podejmowanie działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, profilaktyki szkolnej i rodzinnej oraz pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym.
- 7) Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i 15 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Natomiast cele uchwalonego programu skupiają się wokół czterech obszarów:

1. Promocja zdrowego, wolnego od środków uzależniających, stylu życia.
2. Ograniczenie procesu degradacji osób uzależnionych od środków psychoaktywnych i ich rodzin oraz osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków, zwiększenie dostępności do terapii dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
3. Zintensyfikowanie oddziaływań profilaktycznych kierowanych do dzieci i młodzieży, zwłaszcza profilaktyki uniwersalnej czy selektywnej w środowisku szkolnym jak i pozaszkolnym.
4. Zapobieganie powstawaniu nowych, niekorzystnych problemów społecznych wynikających z używania środków psychoaktywnych.

Problem uzależnienia dotyka rodzin i osób z różnych środowisk, o różnym statusie materialnym. Dla wielu rodzin uzależnienie jest problemem krępującym i wstydlwym, nierzadko przez wiele lat ukrywanym. Ilościowe zdiagnozowanie zjawiska uzależnienia w gminie jest trudne. W celu zarysowania ogólnego kształtu zjawiska poniżej przedstawiono dane dotyczące pracy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii.

Tabela nr 12. Liczba prowadzonych spraw związanych z nadużywaniem alkoholu.

Wyszczególnienie	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Liczba prowadzonych spraw dotyczących nadużywania alkoholu	43	28	58
Liczba spraw skierowanych do sądu o orzeczenie obowiązku leczenia odwykowego	16	10	15
Liczba pozytywnie rozpatrzonych wniosków o dofinansowanie programów profilaktycznych	25	9	20

źródło: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii

Dzieci z rodzin z problemem alkoholowym doświadczają wielu traumatycznych przeżyć. W rodzinie alkoholowej występują często niedobory środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, bardzo ograniczone są możliwości zaspokajania potrzeb wyższego rzędu. W rodzinie dominuje atmosfera niepokoju, napięcia, niepewności i lęku. Dzieci z rodzin dotkniętych alkoholizmem często przedwcześnie wchodzą w rolę dorosłych. Czują się inne, gorsze od rówieśników, nierzadko doświadczają przemocy. Bardzo często doświadczenie życia w rodzinie z problemem alkoholowym pozostawia w nich piętno na całe życie.

Patologiczne realizowanie funkcji opiekuńczo-wychowawczej w rodzinach z problemem alkoholowym jest jedną z najczęstszych przyczyn pozbawiania lub ograniczania władzy rodzicielskiej oraz umieszczania dzieci w pieczy zastępczej

Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci w rodzinach objętych nadzorem kuratorów sądowych, liczbę spraw prowadzonych w związku z wykonywaniem władzy rodzicielskiej oraz spraw karnych wśród nieletnich na terenie Gminy Szydłowiec.

Tabela nr 13.

Wyszczególnienie	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Liczba małoletnich dzieci objętych nadzorem kuratorów sądowych	6	6	2
Liczba spraw o pozbawienie, ograniczenie lub zawieszenie władzy rodzicielskiej	15	10	9
Liczba spraw karnych wśród nieletnich	14	18	22

źródło: Sąd Rejonowy w Szydłowcu III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wynika z niej, że Wydział Rodzinny i Nieletnich Sądu Rejonowego w Szydłowcu w ciągu ostatnich trzech lat prowadził 34 sprawy o pozbawienie, ograniczenie lub zawieszenie władzy rodzicielskiej oraz 54 spraw karnych wobec nieletnich.

Obniżają się potrzeby w zakresie prawnej ochrony dobra dzieci, o czym świadczy malejąca liczba nadzorów kuratorskich w rodzinach.

Dane te potwierdzają mimo wszystko istnienie kryzysu rodziny, szczególnie w zakresie realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz przemawiają za koniecznością podejmowania systemowych działań profilaktycznych i interwencyjnych na rzecz wspierania rodziny.

Instytucją zobligowaną do wspierania rodziny jest także Komenda Powiatowa Policji w Szydłowiecu. Funkcjonariusze KPP w ramach działań na rzecz wspierania rodziny podejmują następujące działania:

- monitorują sytuację w rodzinach wychowujących dzieci i zagrożonych patologiami, w szczególności poza godzinami pracy innych instytucji,
- podejmują działania służące rozwiązywaniu problemów związanych z nadużywaniem alkoholu,
- podejmują działania chroniące ofiary przemocy w rodzinie w ramach tzw. Procedury „Niebieskie Karty”,
- podejmują działania z zakresu profilaktyki uzależnień (organizują szkolenia, prelekcje dla rodziców, spotkania edukacyjne dla uczniów).

Gdy dochodzi do sytuacji, w której rodzice zostają trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub władza ta została ograniczona, Sąd postanawia o ustanowieniu nad dzieckiem opieki zastępczej i umieszczeniu go poza rodziną biologiczną.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w formie rodzinnej: jako rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna), jako rodzinny dom dziecka oraz w formie instytucjonalnej: placówka opiekuńczo-wychowawcza, regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna oraz interwencyjny ośrodek preadopcyjny. Pieczę zastępczą zapewnia realizację planu pracy z rodziną lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych, a także zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

W związku z umieszczeniem przez sąd dzieci w rodzinach zastępczych i w rodzinnym domu dziecka, gmina ponosi odpowiednio wydatki, w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej. W związku z powyższym każdego roku wydatki wzrastają i dlatego też należy zadbać o zwiększenie środków na pokrycie kosztów związanych z umieszczonymi dziećmi. Na dzień 31.12.2021 r. w pieczy zastępczej, tj. rodzinach zastępczych umieszczonych było 14 dzieci.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowcu przy realizacji zadania współpracuje z rodzinami biologicznymi, w których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej. Działania Ośrodka polegają na dokonaniu diagnozy sytuacji rodziny i na jej podstawie sporządzeniu planu pracy z rodziną. Plan pracy jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu

w pieczy zastępczej. Celem współpracy tutaj Ośrodka z rodziną biologiczną jest motywowanie rodziców do utrzymywania regularnego kontaktu ze swoimi dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej oraz konsekwentne realizowanie założonych celów. Ponadto Ośrodek wspiera rodziny biologiczne w działaniach zmierzających do poprawy ich sytuacji, która stała się bezpośrednią przyczyną powierzenia dzieci pod opiekę rodziny zastępczej.

Kolejną formą wsparcia adresowaną do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych jest przydzielenie asystenta rodziny.

Objęcie rodziny wsparciem asystenta rodziny następuje:

- na wniosek pracownika socjalnego – po sporządzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego i dokonaniu analizy sytuacji rodziny,
- na wniosek instytucji zewnętrznej (np. szkoły, poradni psychologiczno-pedagogicznej, itp.) - zgłoszenie przekazywane jest do odpowiedniego pracownika socjalnego, który na podstawie wywiadu środowiskowego ustala, czy zasadne jest objęcie rodziny wsparciem, rozeznaje także czy rodzina jest zainteresowana współpracą z asystentem. W przypadku zasadności objęcia usługą asystenta rodziny, pracownik socjalny wnioskuję o takie wsparcie do dyrektora ośrodka pomocy społecznej,

- na podstawie postanowienia sądu – asystent rodziny podejmuje działania zmierzające do poprawy sytuacji rodziny. Niepodjęcie przez rodzinę współpracy z asystentem rodziny, skutkować będzie poinformowaniem o tym fakcie sądu.

Rolą asystenta rodziny jest podejmowanie konstruktywnych działań w pracy z rodziną za pomocą wszelkich dostępnych środków, przy wykorzystaniu zasobów własnych i instytucji. Największy sukces asystent może osiągnąć poprzez nawiązanie pozytywnych relacji z członkami rodziny, bo tylko wtedy zdobędzie zaufanie potencjalnego klienta, będzie w stanie wpłynąć na zmianę w postrzeganiu wszelkich trudności i wyzwolić potencjał do działania. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. To niezmiernie ważne, gdyż współpraca odbywa się w środowisku naturalnym danej społeczności, co pozwala na szybsze rozpoznanie problemu i postawienie właściwej diagnozy.

Celem pracy asystenta jest dążenie do osiągnięcia przez rodzinę podstawowego poziomu stabilizacji życiowej, która umożliwi jej prawidłowe wychowywanie dzieci. Priorytetowe zadanie natomiast stanowi zażegnanie kryzysu w rodzinie i niedopuszczenie do czasowego umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej lub umożliwienie jak najszybszego powrotu dziecka do rodziców.

Współpraca asystenta z rodziną jest długofalowa. Czas jest tu czynnikiem sprzyjającym i pozwala na wnikliwe rozeznanie środowiska i jego problemów.

W ramach realizacji ustawy i programu „Za życiem” celem oddziaływań asystenta rodziny jest lepsze funkcjonowanie kobiet w ciąży, w szczególności ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych, a także rodzin z niepełnosprawnym dzieckiem poprzez koordynację poradnictwa w zakresie pielęgnacji, opieki i wychowania dziecka z niepełnosprawnością oraz kwestii prawnych czy pomocy psychologicznej, rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, motywując rodzinę do aktywnego współdziałania w realizacji planu pracy z rodziną. Praca z rodziną jest prowadzona w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Asystent rodziny pracuje z rodziną w oparciu o plan pracy z rodziną. Współpraca z rodziną jest długofalowa, zależna od potrzeb rodziny. W przypadku braku współpracy rodziny w realizacji planu pracy możliwe jest podjęcie decyzji o wcześniejszym zakończeniu pracy asystenta.

Zadania asystenta rodziny określone są w art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do których w szczególności należą:

- opracowanie i realizacja określonego planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- opracowanie we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- udzielenie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. O wsparciu kobiet w ciąży i „Za życiem”;
- prowadzenie dokumentacji pracy z rodziną,
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny dyrektorowi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szydłowcu;
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;

- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą.

Podstawą działania asystentów rodziny jest plan pracy z rodziną, opracowywany i realizowany we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. Opracowany przez asystenta plan pracy z rodziną określa zakres działań mających na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, zawiera terminy realizacji zaplanowanych działań oraz przewidywane efekty. Ponadto asystenci rodzin prowadzą karty pracy asystenta rodziny, dokumentujące każde spotkanie asystenta z rodziną i opis działań przeprowadzonych z rodziną w dzienniku wizyt, sporządzają miesięczne sprawozdania, okresowe oceny sytuacji rodziny, opinie o rodzinach do sądu, a także zestawiają miesięczne rezultaty osiągnięte podczas pracy asystenta z rodziną. W związku z powyższym asystencji rodziny od 2020 roku dokumentują kompleksowo podejmowane działania oraz osiągnięte rezultaty w trzech obszarach, tj.:

1. współpracy rodzin z instytucjami w celu prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Nazwa instytucji	Liczba rezultatów	
	2020	2021
Zakład Ubezpieczeń Społecznych	24	24
Powiatowy Urząd Pracy	24	24
Zakład Opieki Zdrowotnej	159	246
Komenda Powiatowa Policji	62	68
Urząd Miejski	21	3
Spółdzielnia Mieszkaniowa	–	2
Sąd Rejonowy	75	61
Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej	110	108
Prokuratura Rejonowa	6	2
Zespół Szkół	30	17
Publiczna Szkoła Podstawowa	140	107
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	40	38
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii	5	4
Zespół Interdyscyplinarny	16	3
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	15	1
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	187	230
Świetlica „Nazaret”	13	6
Przedszkole Samorządowe	26	4
Centrum Zdrowia Dziecka	3	14
Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie	1	1
Stowarzyszenie Wiosna w ramach projektu „Szlachetna Paczka”	2	2
Sąd Okręgowy w Radomiu	2	4
Rodzina Zastępcza	3	3

Sąd Rejonowy w Grójcu	2	12
Fundacja „Podwórkowe Anioły”	1	2
Okręgowy Ośrodek Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przepięstwem w Radomiu	1	1
Ministerstwo Sprawiedliwosci- Departament Funduszu Sprawiedliwosci	1	10
Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska	3	1
Wodociąg i Kanalizacja	1	3
Lokalny Punkt Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przepięstwem	7	31
Komornik sądowy	6	3
Placówka opiekuńczo-wychowawcza w Kłaju	3	1
Urząd Skarbowy	1	1
Zakład Karny w Radomiu	5	1
Kancelaria adwokacka	4	3
Samodzielny Wojewódzki Publiczny Zespołem Zakładów Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej im. Dr Barbary Borzym w Radomiu	2	2
Mazowieckie Centrum Leczenia Chorób Płuc i Gruźlicy w Otwocku	1	7
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Spółka Lekarska „Zamłynie” w Radomiu	1	7
Świętokrzyskie Centrum Rehabilitacji w Czarnieckiej Górze	1	2

2. podejmowania przez członków rodzin pracy zawodowej, terapii, podnoszenia własnej wartości w celu wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Nazwa działania	Liczba rezultatów	
	2020	2021
Podjęcie pracy na umowę o pracę/umowę zlecenie	14	8
Podjęcie pracy dorywczej	48	36
Podjęcie stażu zawodowego	2	9
Udział w projektach w ramach EFS	4	15
Uczestnictwo w szkoleniach z Powiatowego Urzędu Pracy	2	-
Uczestnictwo w terapii odwykowej/innej terapii	23	36
Podjęcie nauki	1	-
Podniesienie kwalifikacji zawodowych	8	15
Korzystanie z instytucji kulturalno-rozrywkowych w ramach spędzania czasu z rodziną	8	13

3. socjalno-bytowym w celu poprawy sytuacji materialno-bytowej rodzin oraz prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Nazwa działania	Liczba rezultatów	
	2020	2021
Poprawa warunków mieszkaniowych	19	41
Pozyskanie mieszkania, zmiana mieszkania/uzyskanie lokalu socjalnego (złożenie wniosku o przydział lokalu socjalnego)	1	3
Uzyskanie świadczeń rodzinnych/złożenie wniosków o przyznanie świadczeń rodzinnych	26	37
Uzyskanie Karty Dużej Rodziny	-	-

Uzyskanie stypendium szkolnego/złożenie wniosku o przyznanie stypendium	11	9
Racjonalne gospodarowanie środkami finansowymi (trening budżetowy, pomoc w planowaniu i robieniu zakupów)	26	29
Uzyskanie dodatku mieszkaniowego/złożenie wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego	1	2
Wsparcie i pomoc w załatwianiu spraw urzędowych	57	82
Uzyskanie alimentów/pomoc w złożeniu pozwu o alimenty	6	2
Uzyskanie stopnia niepełnosprawności/pomoc w złożeniu wniosku	4	2
Uzyskanie porady w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej	1	7
Uzyskanie świadczeń z pomocy społecznej (wsparcie finansowe i rzeczowe)	89	99
Pomoc żywnościowa w ramach PO PŻ	89	51
Uzyskanie zasiłku szkolnego/złożenie wniosku o przyznanie zasiłku szkolnego	1	1

Zgodnie z ustawą asystent rodziny może prowadzić pracę z maksymalnie 15 rodzinami. Liczba rodzin będąca pod opieką asystenta rodziny winna być uzależniona od trudności wykonywanych zadań oraz kwalifikacji i doświadczenia zawodowego asystenta rodziny.

Główne problemy występujące w rodzinach, z którymi pracował asystent to:

- problemy opiekuńczo–wychowawcze z dziećmi, brak prawidłowych relacji rodziców z dziećmi i wzorców wychowawczych, nieumiejętność radzenia sobie z niepoprawnym zachowaniem dziecka,
- samotne wychowywanie dziecka przez jednego z rodziców,
- trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- bezrobocie dorosłych członków rodziny,
- nadużywanie alkoholu przez członków rodzin,
- konflikty i brak porozumienia w rodzinach, zaburzona komunikacja wewnątrz rodziny,
- stosowanie przemocy fizycznej i psychicznej,
- przebywanie dzieci rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w pieczy zastępczej

Po zrealizowaniu planu pracy i zakończeniu pracy z rodziną, asystent rodziny monitoruje w zależności od potrzeb funkcjonowanie środowiska, nie rzadziej niż 1 raz w miesiącu. Monitoring jest formą subtelnej asysty rodzinie w usamodzielnianiu i zapewnieniem wsparcia w razie pojawiających się trudności, czy wyzwań w nowych sytuacjach życiowych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowcu zatrudnia obecnie 2 asystentów rodziny, którzy w 2021 r. objęli wsparciem 21 rodzin, w tym 39 dzieci. Asystenci rodziny zakończyli współpracę z 5 rodzinami. Powodem zakończenia współpracy było osiągnięcie celów przez rodzinę – 3 rodziny, zaprzestanie współpracy przez 2 rodziny, w tym 1 ze względu na brak efektów.

Asystent rodziny wykonując swoje obowiązki współpracuje z różnymi instytucjami gminnymi i powiatowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny np.: szkołami, przedszkolami, świetlicami środowiskowymi, Zespołem Interdyscyplinarnym, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Komendą Powiatową Policji, Sądem Rejonowym, Powiatowym Urzędem Pracy, Zakładami Opieki Zdrowotnej, Urzędem Miejskim, Prokuraturą Rejonową, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii, Lokalnym Punktem Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przesłanką. Ważnym elementem wspierania rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej jest współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szydłowcu z organizacjami pozarządowymi. Jedną z nich jest Szydłowieckie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Najuboższym. Instytucje m in. wspólnie działają przy realizacji Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Pomoc w ramach POPŻ kierowana jest do tych osób i rodzin, które z powodu niskich dochodów nie mogą zapewnić sobie lub rodzinie odpowiednich produktów żywnościowych. Żywność przekazywano nieodpłatnie osobom spełniającym kryteria kwalifikowalności do statusu osoby najbardziej potrzebującej, tj. osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej (określonej przesłankami art. 7 ustawy o pomocy społecznej), których dochód nie przekraczał 220% kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania z pomocy społecznej. Kwalifikację osób i rodzin przeprowadził Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowcu, który wydał wszystkim uprawnionym skierowania do otrzymania pomocy żywnościowej. W ramach podprogramu realizowanego w 2021 roku tj. od kwietnia do września 2021 roku wydano łącznie 34 696,60 kg żywności dla 771 osób (3 542 paczki) z terenu Gminy Szydłowiec. Jednocześnie odbyły się działania towarzyszące z zakresu włączenia społecznego i edukacji żywieniowej PO PŻ, warsztaty ekonomiczno-żywieniowe na temat gospodarowania budżetem domowym, przygotowywania zbilansowanych posiłków oraz zdrowego odżywiania i niemarnowania żywności, w których uczestniczyło łącznie po 16 osób w każdym bloku szkoleniowym. W lutym 2022 roku podpisano kolejną umowę z Radomskim Bankiem Żywności w ramach Podprogramu 2021 na okres od lutego 2022 roku do października 2022 roku. Pomoc żywnościowa w ramach tej umowy trafiła do 828 osób i rodzin, które z powodu niskich dochodów nie mogą zapewnić sobie/rodzinie odpowiednich produktów spożywczych. Łącznie wydano 17 486,42 kg żywności o wartości 96 379.84 zł.

V. Analiza SWOT

W celu opracowania Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 dla Gminy Szydłowiec dokonano analizy SWOT, która polega na posegregowaniu posiadanych informacji na cztery grupy: słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia Programu. Szczegóły analizy przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 14. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym oraz instytucjami działającymi na rzecz rodziny, • doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz rodziny, • baza instytucji wspierających rodzinę (w szczególności: Policja, sąd, MOPS, PCPR, PUP, GKRPiPN, PPP, organizacje pozarządowe), • oferty sportowe i baza lokalowa, • funkcjonowanie placówek służby zdrowia oraz oświatowych na terenie gminy, • znajomość zasobów środowiska lokalnego przez pracowników MOPS, • zapewnienie kadry MOPS szkoleń, • zatrudnianie asystentów rodziny, • funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • dostępność usług opiekuńczych i specjalistycznych świadczonych rodzinom, • działalność na rzecz rodzin instytucji oraz placówek oświatowych, • otwartość na współpracę, • realizacja programów systemowych i profilaktycznych, • realizacja rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”, • realizacja rządowego programu „Asystent rodziny”, • aktywizacja społeczna i zawodowa osób biernych zawodowo i długotrwale bezrobotnych poprzez realizację projektu „Nowe umiejętności – nowe możliwości”, • realizacja Karty Dużej Rodziny, • realizacja programu lojalnościowego „Mieszkasz w Szydłowcu, kupujesz w Szydłowcu”, • realizacja świadczenia jednorazowej zapomogi finansowej z tytułu urodzenia się dziecka, • budowa i modernizacja świetlic środowiskowych i miejsc spotkań na wsiach, • łatwiejszy dostęp do bezpłatnego internetu na terenie Szydłowca, • rozwinięta baza rekreacyjno – sportowa służąca rodzinie (np. boiska sportowe, zielone siłownie, place zabaw, kino, zagospodarowanie terenu nad zalewem i rzeką Korzeniówką).	<ul style="list-style-type: none"> • zbyt duży poziom bezrobocia, • zbyt wysoki wskaźnik ubóstwa, • wysokie koszty utrzymania rodzin, • ograniczone środki finansowe, • wzrost liczby zadań zleczanych samorządom gminnym, • niski poziom waloryzacji kryterium dochodowego w pomocy społecznej, • brak waloryzacji kryteriów dochodowych i wysokości świadczeń rodzinnych, • brak wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych, • bierna postawa rodziców wobec problemów występujących w rodzinie, • niska świadomość rodziców dotycząca kwestii edukacyjnych i wychowawczych, • bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, • obniżanie się wieku osób spożywających alkoholi inne środki odurzające, • niewystarczająca liczba ośrodków wsparcia dziennego, • ograniczone możliwości działania z powodu pandemii umożliwiające wsparcia rodziny,

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • przyjazna polityka państwa i gminy na rzecz rodzin, • spójny system wspierania rodziny, • asystent rodziny, • edukacja rodziców, • funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych, • realizowanie programów profilaktycznych, • wzrost świadomości, jakie znaczenie i jaką wartość niesie za sobą rodzina, • wzrost świadomości dotyczący wiedzy na temat wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez rodziny, • możliwość pozyskania środków zewnętrznych, • możliwość współpracy z organizacjami pozarządowymi.	<ul style="list-style-type: none"> • brak wsparcia opiekuńczo-wychowawczego dla rodziców – mniejsze szanse rozwojowe dzieci, • wzrost kosztów utrzymania rodziny, • wypalenie zawodowe pracowników, • stereotypowe myślenie przez rodziny, • zagrażające i aspołeczne formy spędzania wolnego czasu przez młodzież i dzieci, • zanik więzi i tradycji rodzinnych, • rozszerzenie zjawisk patologicznych (przemoc, narkomania, alkoholizm, uzależnienia), • skutki pandemii, • skutki działań wojennych, • zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo – wychowawczych przez rodziców, • uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz zjawisko „dziedziczenia biedy”, • ograniczenie środków finansowych, w tym przeznaczonych na edukację, podnoszenie kwalifikacji przez specjalistów, • niechęć do współpracy (m.in. brak zgody na asystenta rodziny), • wzrost liczby zadań zleczanych samorządom gminnym bez zabezpieczenia środków finansowych.

VI. Zasoby

Instytucje i organizacje realizujące zadania mieszczące się w zakresie wspierania rodziny oraz inne pełniące funkcje wspierające:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- 2) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- 3) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii,
- 4) Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- 5) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- 6) Powiatowy Urząd Pracy,
- 7) Placówki oświatowe,
- 8) Komenda Powiatowa Policji,
- 9) Sąd Rejonowy,
- 10) Placówki służby zdrowia,
- 11) Kuratorzy sądowi,
- 12) Prokuratura,
- 13) Instytucje kościelne,

14) Organizacje pozarządowe.

VII. Zasady działania Programu

Program zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin, w szczególności dzieci. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny, a rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami. Tylko wtedy można zwiększyć jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zdobywania nowych umiejętności.

W zakresie udzielania pomocy rodzinom oraz podnoszenia świadomości społecznej Program oparty jest na zasadach wzajemnej współpracy i współdziałaniu odpowiednich służb publicznych, organizacji pozarządowych i kościołów, związków wyznaniowych, a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z pomaganiem rodzinie oraz jawności działań organów władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie wspierania rodziny z poszanowaniem praw i godności wszystkich osób.

VIII. Zadania

Głównym założeniem Programu jest utworzenie spójnego, scentralizowanego systemu wsparcia umożliwiającego poprawę sytuacji społecznej rodzin oraz wsparcie ich w prawidłowym funkcjonowaniu poprzez realizowanie skoordynowanej polityki przez wyspecjalizowane instytucje na szczeblu lokalnym. Cele szczegółowe stanowią kontynuację działań zawartych w Gminnym Programie Wspierania Rodziny na lata 2020 – 2022: zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny, zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących zdarzeń i sytuacji,

Cel główny Programu:

Wspieranie rodzin mających problemy z wypełnieniem swoich funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz zapobieganie dysfunkcyjności rodzin.

Cele szczegółowe oraz zadania Programu zostały przedstawione w poniższym zestawieniu.

Tabela nr 15.

Cel szczegółowy nr 1: Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny				
Lp.	Zadania	Realizator	Czas realizacji	Wskaźniki/mierniki
1.	Informowanie o możliwych formach wsparcia dla rodzin z dziećmi na terenie		2023-2025	Liczba rodzin objętych wsparciem.

	Gminy oraz udzielanie należnych świadczeń rodzinom wychowującym dzieci zgodnie z obowiązującymi przepisami	Urząd Miejski (UM) w Szydłowcu, Miejski Ośrodek		
2.	Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom wymagającym wsparcia np. dodatku mieszkaniowego, świadczenia rodzinnego, stypendium szkolnego, zasiłku szkolnego, świadczeń z pomocy społecznej, itp.	Pomocy Społecznej w Szydłowcu (MOPS) w Szydłowcu.	2023-2025	Liczba i formy udzielonej pomocy. Liczba rodzin i dzieci w tych rodzinach objętych pomocą.
3.	Objęcie programem osłonowym w zakresie dożywiania wszystkich członków rodziny, w szczególności dzieci w formie gorącego posiłku (prowadzenie punktu wydawania ciepłych posiłków).	MOPS	2023-2025	Liczba osób korzystających z posiłków.
4.	Działania aktywizujące społecznie i zawodowo na rzecz rodzin, w których członkowie rodziny pozostają bez pracy (informowanie o odbywających się kursach zawodowych, stażach, projektach, pomoc w poszukiwaniu pracy itp.)	UM, Powiatowy Urząd Pracy (PUP), MOPS.	2023-2025	Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia i formy udzielonej pomocy.
5.	Zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych rodzinom wymagającym wsparcia.	UM, MOPS	2023-2025	Liczba osób, które otrzymały wsparcie.
6.	Prowadzenie punktu pomocy charytatywnej (zapewnienie osobom i rodzinom niezbędnego ubrania, sprzętu gospodarstwa domowego, żywności).	MOPS, organizacje pozarządowe	2023-2025	Liczba osób i rodzin, które skorzystały z pomocy.
7.	Pomoc w zaopatrzeniu osób niepełnosprawnych w niezbędny sprzęt ortopedyczny i środki pomocnicze.	MOPS, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR), organizacje pozarządowe, służba zdrowia	2023-2025	Liczba osób, które uzyskały wsparcie.
8.	Pomoc w uzyskaniu świadczenia wychowawczego, świadczenia „Dobry Start”	Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), MOPS	2023-2025	Liczba osób, które uzyskały wsparcie.
Cel szczegółowy nr 2: Poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców				
1.	Bieżąca diagnoza i monitoring środowisk rodzinnych wymagających pomocy i wsparcia.	MOPS, placówki oświatowe	2023-2025	Liczba rodzin przeżywających trudności.
2.	Poprawa funkcjonowania rodziny oraz warunków rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym.	UM, MOPS, GKRPAiPN, Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna (PPP), placówki oświatowe, organizacje pozarządowe.	2023-2025	Liczba rodzin objętych pomocą.
3.	Praca socjalna, w oparciu o plan pracy z rodziną i/lub kontrakt socjalny.	MOPS	2023-2025	Liczba rodzin objętych planem pracy i

				kontraktem/projektem socjalnym.
4.	Przydzielenie asystenta rodziny w rodzinach dysfunkcyjnych.	MOPS	2023-2025	Liczba rodzin współpracujących z asystentem rodziny.
5.	Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka.	MOPS, placówki oświatowe, instytucje kościelne	2023-2025	Liczba dzieci objętych pomocą.
6.	Kierowanie dzieci z rodzin wymagających wsparcia na zajęcia pozaszkolne i pozalekcyjne.	MOPS, współpraca placówkami oświatowymi	2023-2025	Liczba osób objętych wsparciem.
7.	Objęcie dzieci indywidualną terapią psychologiczną – pedagogiczną.	PPP, placówki oświatowe	2023-2025	Liczba dzieci uczęszczających na terapię.
8.	Zapewnienie miejsc dla dzieci w żłobkach i przedszkolach	UM, placówki oświatowe	2023-2025	Liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach.
9.	Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży np. kierowanie dzieci na kolonie i obozy	MOPS, GKRPAiPN, PCPR, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	2023-2025	Liczba zajęć Liczba dzieci uczestniczących w koloniach/obozach; liczba programów.
10.	Monitorowanie sytuacji rodzinnej, w szczególności zdrowotnej dzieci z rodzin wymagających wsparcia.	MOPS, Kurator, - pedagog, wychowawca	2023-2025	Liczba rodzin i dzieci objętych monitoringiem.

Cel szczegółowy nr 3: Minimalizowanie skutków sytuacji kryzysowych w rodzinach i podejmowanie działań prowadzących do odbudowy więzi rodzinnych oraz do powrotu dzieci do rodzin biologicznych.

1.	Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wsparcia i pomocy asystenta rodziny.	MOPS	2023-2025	Liczba osób objętych wsparciem asystenta rodziny.
2.	Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej.	MOPS, placówki oświatowe, Komenda powiatowa Policji (KPP), służba zdrowia, PPP	2023-2025	Liczba rodzin objętych monitoringiem.
3.	Zapewnienie specjalistycznego wsparcia psychologicznego, terapeutycznego, i prawnego rodzinom i dzieciom.	PCPR, GKRPAiPN, PPP	2023-2025	Liczba udzielonych Porad.
4.	Tworzenie i prowadzenie grup wsparcia.	PCPR, GKRPAiPN, organizacje pozarządowe, PPP	2023-2025	Liczba grup wsparcia. Liczba osób uczęszczających na grupy wsparcia.

5.	Podnoszenie kompetencji rodzin tego wymagających w zakresie pełnienia prawidłowych funkcji opiekuńczo - wychowawczych, poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów, konsultacji, poradnictwa oraz udostępnianie literatury fachowej.	MOPS, PCPR, PPP; placówki oświatowe; organizacje pozarządowe,	2023-2025	Liczba szkoleń. Liczba warsztatów. Liczba osób objętych wsparciem w formie poradnictwa, konsultacji.
6.	Kampanie społeczne dotyczące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz o tematyce rodzinnej.	MOPS; UM, PCPR; ZI, PPP, KPP, placówki oświatowe; organizacje pozarządowe.	2023-2025	Liczba przeprowadzonych kampanii. Liczba osób/uczestników Kampanii.
7.	Wsparcie ze strony asystenta rodziny (podnoszenie kompetencji rodzicielskich, przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym itp.).	MOPS.	2023-2025	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta; Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych z pieczy zastępczej. Liczba rodzin, w których nie doszło do odebrania dzieci.
8.	Praca socjalna ze strony pracowników socjalnych	MOPS,	2023-2025	Liczba rodzin objętych pracą socjalną Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych z pieczy zastępczej. Liczba rodzin, w których nie doszło do odebrania dzieci.
9.	Dążenie do reintegracji rodzin poprzez pomoc rodzinie (z której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej) w odbudowaniu odpowiedniego środowiska wychowawczego z poprawnymi relacjami i rolami, pozwalającymi na powrót dzieci do rodziny naturalnej	MOPS, PCPR, GKRPAiPN, placówki oświatowe.	2023-2025	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.
10.	Współpraca instytucji publicznych i niepublicznych w celu wzajemnej wymiany informacji i pomocy na rzecz rodzin zagrożonych kryzysem.	MOPS, Sąd Rejonowy, Kurator, GKRPAiPN, PUP, - PCPR, PPP, placówki oświatowe, KPP, organizacje pozarządowe.	2023-2025	Liczba i rodzaj działań. Liczba osób objętych wsparciem.

11.	Pomoc rodzinom dotkniętym uzależnieniami w szczególności poprzez profilaktykę, edukację oraz wczesną interwencję w rodzinach zagrożonych.	GKRPAiPN, MOPS, placówki oświatowe, KPP, Zespół Interdyscyplinarny, PCPR, PPP, organizacje pozarządowe.	2023-2025	Liczba podejmowanych interwencji kryzysowych. Liczba rodzin korzystających z pomocy. Liczba osób, które podjęły i ukończyły terapię. Liczba założonych Niebieskich Kart.
12.	Pomoc rodzinom dotkniętym przemocą.	Zespół Interdyscyplinarny, KPP, GKRPAiPN, PPP, MOPS	2023-2025	Liczba podejmowanych interwencji kryzysowych. Liczba rodzin korzystających z pomocy. Liczba założonych Niebieskich Kart.
13.	Współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej	MOPS	2023-2025	Kwota przeznaczona na współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej.
Cel szczegółowy 4: Profilaktyczne działania na rzecz wspierania rodzin.				
1.	Działalność informacyjno-edukacyjna, w tym propagowania idei wolontariatu, innych form aktywności społecznej oraz tworzenie i realizacja programów profilaktycznych w zakresie zapobiegania niekorzystnym zjawiskom społecznym.	UM, MOPS, - GKRPAiPN, - PCPR, PPP, placówki oświatowe, KPP, organizacje pozarządowe.	2023-2025	Liczba przeprowadzonych działań

IX. Finansowanie

Finansowanie Programu odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Szydłowiec, budżetu państwa oraz środków pozyskanych z innych źródeł.

X. Beneficjenci Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 z terenu miasta i gminy Szydłowiec.

1. Rodziny z terenu miasta i gminy Szydłowiec ze szczególnym uwzględnieniem rodzin niewydolnych wychowawczo, rodzin dotkniętych przemocą, problemem alkoholowym, jak również rodzin, w których wychowuje się dziecko, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.
2. Dzieci i młodzież zagrożona niedostosowaniem społecznym.

3. Rodziny wspierające, których głównym zadaniem jest wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
4. Instytucje oraz zatrudnieni w nich pracownicy działający na rzecz rodzin (jako beneficjenci pośredni).

XI. Monitorowanie i ewaluacja

Koordynatorem Programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowcu, który na bieżąco będzie prowadził diagnozę celem dostosowania działań do potrzeb.

Monitoring realizacji Programu umożliwi rozpoznanie ilościowe rodzin wymagających pomocy, ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za ich realizację, stan zaawansowania prowadzonych działań oraz zebranie informacji, które dostarczą podstaw do planowania działań profilaktycznych na lata następne oraz przesłanek do oceny ich skuteczności. Ewaluacja Programu odbywać się będzie poprzez sporządzenie sprawozdań z przeprowadzonych działań, w tym rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny wraz z przedstawionymi potrzebami związanymi z realizacją zadań i przedłożone zostanie zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w terminie do dnia 31 marca każdego roku Radzie Miejskiej w Szydłowcu oraz innych sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny.

XII. Zakończenie

Program zakłada tworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin z Gminy Szydłowiec. Wspieranie rodzin będzie miało charakter profilaktyczny, a rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami przy wykorzystaniu własnych umiejętności. Wsparcie instytucjonalne będzie zapewnione w sytuacji, gdy rodzina będzie musiała zmierzyć się z problemami, których nie jest w stanie samodzielnie rozwiązać.

Zadania wynikające z powyższego Programu realizowane będą zgodnie z zasadą pomocniczości i z uwzględnieniem podmiotowości dziecka i rodziny.